

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 15.

Lýsingaprisur fyri þettireglu: 30 oy. á forsiðuni,
20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 9. apríl 1938.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnærdøðum
og skrifstovu. Telf. 142.

12. árg.

17-mannanevndin.

Posamaturin ella hin beinleiðis studningurin frá tí litla Danmark til hitt føroyska fólkid fer ikki at bata í longdini, særliga tá ið studningurin ikki kann muna nakað, sigur statsministerin og leggur aftrat, at einasta bjargingin er arbeiði, arbeiði og aftur arbeiði — arbeiði, ið kann geva fólkinum hampulig kor.

Statsministerin og P. Niclasen hava talað í radio um Føroyar.

Statsministerans tala var forvitnislig, júst tí hann talaði sum statsminister, altso fyri ríkisstjórnina og hitt danska fólkid.

At harra Stauning er ein hin meikonasti Dani í føroyskum víðurskiftum, eru allir menn greiðir yvir. Hann kundi tí tala sum hann, ið ikki er fremmandur Føroyingum og teirra krovum og tarvi.

At víðurskiftini í Føroyum eru sera ringundirstríkaði harra Stauning. Og hann legði aftrat, at Føroyingar máttu verða hjálptir. Danmark hevði eftir forimuni roynt at stuðla og styðja her um. Men tað munaði ikki bert at geva eitt sløð av beinleiðis studningi. Føroyingar vóru líka armir fyri tað. Tað, ið nú fyrst og fremst ráddi um, var at fáa sett lónandi virki á stovn, á landi sum á sjónum. Ein planur, ein skipan mátti leggjast, ein skipan sum tók allar møguleikar við. Hann hevði tí sett eina nevnd niður, sum skuldi taka heila tað føroyska vinnulívið til viðgerðar og kunna eftir byggja vinnuvegum og hera fram planir, hvussu fram skuldi farast. Ein arbeiðs- og fyrirkomulag, sum var møguleg at seta í verk og fáast at hera seg, tað var vegurin, tað var einasta bjarging.

Orð so sonn sum tey kunna vera — og tað er gleðiligt, at tað er júst statsministerin, ið sigur tey til hitt føroyska fólkid við øllum ríkisins íbúgvorum sum áhoyrandi.

So ringar sum tíðirnar eru, so harðliga treingja Føroyingar til at hoyra, at tað er vilji og hugur til steðar hjá landsins stýrandi monnum at leggja orku á fyri at fáa bert burtur ta dapru og myrku tíðina, ið nú ríður fólkinum sum ein marra.

Er viljin sterkur og áhaldandi í royndum til at stuðla og hjálpa — hjálpa til sjálvhjálpa — ívast vit ikki í, at møguleikar eru

til steðar hjá tí føroyska fólkinum at skapa sær livilig kor her á landi.

Okkara jorð, okkara undirgrund og hitt harðbalna, men ofta fongrika havið kann geva dagligt breyð á føroyskan disk, tá ið bert okkum verður veidd atgong til virkispening og nútímas bestu amboð í samband við einum víðindaligum arbeiðslagi: Vit ivast ikki í!

Vit vilja vóna, at tað má eydnast teirri fráhøðaðu nevnd at arbeiða og fáa fram tað, ið statsministerin lýsti eftir. Tí nú er eingin stund til at drála — deyðin stendur í durum núverandi vinnulívsins og kann bert rekast burtur av nýggjum sterkum og áreiðisfullum framtakshuga og idni.

Hitler - og heimurin.

Hitler er heimsins stórsti statsmaður helt ein nazistur fyri í eini talu, hann helt fyri førararnum fyri nokrum døgum síðani.

Er tað so? Og hvar er stórleiki hansara?

At Hitler hevur fært ein harðan politikk, ein málvístan politikk, eru allir menn á einum máli um. Og skulu vit meta statsmanni eftir úrslitum úteftir, vilja vit viðganga, at Hitler er ein stórir statsmaður. Men leggja vit máttstokkin eftir, hvussu eydnuríkt og veruliga sterkt og samanrunnið fjóðull og heimurin eru av statsmansins ávum, tá røkkur Hitler ikki langt.

Tí tað er eyðvitað, at tann leið sum Hitler legði, tá ið hann tók róðrið í Týsklandi, hevur ikki bert sett jarnhalin á yvir helmingin av tí tyska fólkinum, tíkið frá tí rættin til at hugsa frítt, liva frítt og skipa sínum egnum víðurskiftum. 8 milliónur javnaðarveljarar 5 milliónur kommunistveljarar við teirra

fylgi rændi og valdtók nazisman og gjordu teirra lívsrætt til einkis. Tað sama er nazisman í ferð við at gera við helmingin av tí eysturrikska fólkinum. Valdtaking, trælkan, og hjartalaysur harðskapur fmóti øllum teim, ið hætta sær at hugsa og tala øðrvísi enn nazistarnir — tað er eyðkenni fyri Hitlers politikk og statsmannskynstur.

Og út eftir, móti hinum ríkjum hevur Hitlers politikkur fært við sær, at allur heimurin er við at gloyma friðartankan, friðarhugsjónina og ganga inn í eina djevilska krigssorsku, ið rópar: vápn, vápn, eitir og allur djevlaskeppur fyri at knasa »figgindan«! Og allir dubba seg

»offra« milliardir omaná milliardir fyri at standa fyrireikaðir, sterkir at sláast, at knasa »figgindan« — og tá ið so brestur á, tá verður ragnarokkur, tá hvørva Germanarar, Rómverjarar Slávarar, tá hvørur hin hvíla »rasan«, kóðnar í sínam egna djevlaskeppi.

Hetta úrslitið er ógilt, stórt kann onkur siga — men tað er ikki gott, tað eigur ongan reinan, hábarnan og eydnugevandi stórleika.

Tað er vit óllast at skíra henda stórleika við sínum rætt navn.

Ein helheimsgjóstur frystir orðini á tunguni.

Hvat hava vit í væntan? Kriggj, siga tey flestu!

Úr Paris frættist hósdagin 17. mars til dansk bløð soljóðandi tíðindi:

„Hitler taler i Dag i Rigsdagen.

„Rigsdagen“ skal omdannes til et Rigsraad, hvor Minoriteterne, deriblandt Sønderjylland, skal repræsenteres.

I Morgen indkaldes den tyske »Rigsdag«, hvor Hitler vil holde en Tale, der imødeses med stor Spænding. Efter hvad Madame Tabouis er i Stand til at oplyse i »Oeuvre« vil dette Møde blive den tyske Rigsdags sidste. Den skal omdannes til en Slags stort Statsraad, der skal kaldes »det tyske Folks Rigsraad«.

I dette »Rigsraad« vil der være Repræsentanter ikke kun for Tyskland og Østrig; men ogsaa for de nationale Minoriteter i Nabolandene. Madame Tabouis nævnes saaledes: Sudetertyskerne i Tyskerne i Jugoslavien, i Rumænien og i Sønderjylland.

Blandt de Kendsgjerninger, der vil blive fremlagt i »Rigsdagens« Møde, vil bl. a. være en ny Pagt med Rumænien, der sikrer det tyske Rige saa godt som hele Rumæniens Petroleumsproduktion, og en anden Pagt med Jugoslavien, hvori dette Land forpligter sig til at holde sig neutralt i Tilfælde af et Angreb paa Tjekoslavien. Jugoslavien er saaledes i Strid baade med Folkeforbundet og den lille Entente.»

Danmark veit soleiðis nú, hvaðani vindurin blæsur, og at teir høvdu rætt, sum ikki vildu kráma eftir meira av Sudur-

jútlandi enn tí, teir nú hava fingið. Og líverri, at tað er óivað meira enn nokk — ja, nógv óvnógv. Eg skal lata vera við at spáa nakað — tí nú gerst einki um aftur av tí, ið gjørt er; men tað var orsøkin til, at Zahle mátti rúka av ministarapallinum, at hann ikki vildi taka heila Sudurjútland; men hvar eru teir nú, sum harðast róptu tá? Ja, ein av teim ynskta nú ein dagin í danska ríkisdegnum, at uppreisnarmenninir skuldu vinna í Spanien. Hvussu skal verða vorðið í verðini, soleingi slíkir menn sita í ríkisdøgum?

Tað danska Sudurjútland skal nú senda »representanta« til lann tyska »ríkisdagin« —! Sovitt er tað nú komið. Hvat verður tað næsta?

Enski forsætisráðharri Chamberlain helt roðu nú um dagarnar, og nevndi hann nokur lond, sum Ongland er skyldugt at hjálpa, ífall tey verða fyri álopi. Hann nevndi ikki Danmark millum hesi lond. Hetta tykist legði fyri monnum, sum minnst, at tað júst var Ongland, sum eggjaði Danmark til at taka norðasta part av Sudurjútlandi aftur frá Týsklandi. Ja, enn tá meira varð bjóðað Donum; men til alla lukku vóru tað varnir menn, sum sótu á Danmarks stjórnarpollum. Teir varnaðust, at tann tíð fór at koma, tá ið Týskland kom aftur á fótur.

Stauning, sum nú er forsætisráðharri Danmarkar, var eisini tá limur av ministerinum Zahle. At hann og teir, ið við honum nú stjórna ríkinum, eru líka so varnir, sum Zahle og hinir, er einki at ivast um. Latum okkum ynskja teim blíðan

byr — — tí nú eru skýggini svartari enn nakrantíð í okkara døgum.

I eini roðu, sum hin russiski uttanríkisministerur Litvinof helt í Moskva fyri útland-kum blaðmonnum, segði hann m. a., at meðan álopin fyrr vóru uttan fyri Europa (Abessiní) og í útjødara Europas (Spania) ». . . Saa er Voldsdaaden denne Gang blevet begaaet i Europas Centrum (Eysturriki).« Viðari heldur hann fram: »De smaa Stater er truet!

I første Række trues Tjekoslovakiet, derefter truer Faren med at vokse op til nye Konflikter.

Den nuværende internationale Situation stiller alle de fredselskende Stater og i Særdeleshed Stormagterne Spørgsmaalet om deres Ansvar for den videre Skæbne, der venter Folkene i Europa og ikke blot i Europa.»

Litvinof endar við at lata øll lond uttan Týskland og Italia vita, at Russurin »er sig sit Ansvar bevidst«, og er búgvín til hvønn dag, tað skal verða »til at deltage i kollektive Aktioner, som har til Formaal at hindre en videre Udvikling af Angreb og fjerne den forhojede Fare for et nyt Verdensmyrderi.

I Morgen kan det allerede være forsent, dog i Dag er der endnu Tid dertil, hvis alle Stater, særlig Stormagterne, vil indtage en fast, utvetydig Stilling overfor Spørgsmaalet om kollektiv Frielse af Freden.»

Alt skuldi soleiðis verið gott og væl; tí Russurin saman við Fransinum og Onglingingum skuldi orkað nakað; men sannleikin er óivað tann, at Chamberlain einki álit hevur á Russinum. Tað hevur Stalin nýliga velt við opinlýst at boða verðaldarkollvelting.

Bolsar hava í Týsklandi spælt Hitler allar trumfírnar beint í hendurnar — bara teir ikki gera hann til ein verðaldarkeisara, mangar ferðir stórrí enn Napoleon og hansara líkar.

O. u. 100 fólk hava tíkið lívið av sær í Wien fyri hvønn dag, síðan Hitler tók maktilna har. Mest er tað jøtar, ið ikki fáa frið at liva — teir verða ríknir frá øllum embætum og øðrum tilikum plássum. Allar bókur, sum ikki greiða frá drápi og kriggi, og sum ikki rósa tilikum fjandansskapi, verða brendar. Menniskjan skal stult og greitt gerast til eina maskinu — eina kriggsmaskinu ella helvitis-maskinu.

Um hesu víðurskiftu skrivar ein innsendari í danska »Arbej-